

Аспірант, Однорог М.А.
Кафедра фінансів,
Білоцерківського національного аграрного університету

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПОДОЛАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ КРИЗИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Розроблено основні напрямки подолання інвестиційної кризи сільськогосподарських підприємств Київської області. Висвітлено розвиток інвестиційного процесу в сільському господарстві. Досліджено особливості економічного змісту інвестицій та інвестиційного процесу в сільському господарстві. Обґрунтовано державне регулювання інвестиційного процесу в сільському господарстві. Досліджено організаційно-економічний механізм інвестування в сільському господарстві. Визначено напрями підвищення ефективності залучення та використання інвестицій у сільському господарстві Київської області.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, інвестиційний процес, інвестиційний клімат, інвестиційна криза, державне регулювання, управління, агропромислова інтеграція, сільське господарство.

Вступ. Сучасні сільгоспідприємства діють у складному, нестабільному економічному середовищі з високим рівнем невизначеності, тому уміння здійснювати необхідні зміни, перебудови, адаптуватися є сьогодні найважливішим завданням, що забезпечить їхню конкурентоспроможність і успішне функціонування в довгостроковій перспективі. Найбільш важливою складовою цих змін, що забезпечує швидку реакцію сільськогосподарських підприємств на вплив факторів внутрішнього і зовнішнього середовищ, є ефективне інвестиційне забезпечення. Проте на даний час в Україні обсяги інвестицій за рахунок усіх джерел фінансування хоча і зростають на 30-40% щорічно[1,С.9] не забезпечують навіть простого відтворювання основних засобів у галузі. Отже, питання пошуку шляхів подолання інвестиційної кризи залишається актуальним, незважаючи на велику кількість наукових робіт (окремі з яких використані у цій роботі), присвяченим визначеній проблемі. Особливе практичне значення це завдання має через зміни у внутрішніх і зовнішніх факторів інвестування у зв'язку зі вступом України до СОТ.

Постановка завдання. Метою статті є визначення основних напрямків подолання інвестиційної кризи сільськогосподарських підприємств в Україні, зокрема, в Київській області у сучасних умовах.

Результати. Якщо брати за основу офіційні дані, для належного

інвестиційного забезпечення щорічні вкладення в сільське господарство мають бути мінімум біля 30 млрд. щорічно [2, С.5]. За даними Мінагрополітики навіть приблизні розрахунки показують, що за період з 1990 по 2007 року сільське господарство недоотримує 16,6 млрд. щорічно для інвестування в основні засоби. Потреба сільського господарства в техніці задоволена на 50%, а ступінь її зношеності по галузі становить 75-90%.

Стан інвестиційного забезпечення у 1990 році оцінювався на рівні 65-78% (11799 млн. грн. у порівняних до 1995 року цінах) від потреби. У порівнянні з 1990 роком загальна сума інвестицій в сільськогосподарські підприємства станом на 2000 рік скоротилася майже у 24 рази. [3, С.45] не зважаючи на те, що сільське господарство законодавче визнано пріоритетною галуззю. В сільськогосподарських підприємствах України вартість наявних основних фондів з 2000 року скоротилася у 1,3 рази. Збільшення за цей же період інвестицій в основний капітал недостатньо, ці інвестиційні вкладення не відшкодовують вартості основних засобів у повному обсязі. Слід зазначити, що за даними Держкомстату України в цілому у державі за період 2000-2007 рр. вартість наявних основних фондів збільшилась в 1,7 рази, а відповідні інвестиційні вкладення в середньому по всіх галузях зросли в 2,9 разів (з 32573 млн. грн. до 93096 млн. грн.). Стурбованість викликає і структура інвестицій. За дослідженнями М.Корінько, С.Гуткевич [4, С.27-28] пасивна частина основних засобів сільськогосподарського призначення складає на підприємствах майже 70%, а активна – 30%, у той же час у розвинутих країнах співвідношення між активною і пасивною частинами основних фондів навпаки відноситься як 70/30. В цілому, для належного оновлення основних засобів необхідно із 100 грн. товарної продукції використовувати 10% для інвестування в основний капітал [5, С.10].

Незважаючи на наявність загальноновизнаних порівняльних переваг, сільське господарство України виявилось однією з найменш інвестиційно привабливих галузей економіки: загальна сума щорічних капітальних вкладень у сільському господарстві скоротилася у 2007 році порівняно з 1990 роком у 19,1 рази, в той час як в цілому по економіці скорочення складало 3,97 рази (табл.1).

Таблиця 1

Показники інвестиційної діяльності у сільському господарстві України*

	Од. виміру	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007р.
Капітальні інвестиції у порівнянних цінах	млн. грн.	11639	1296	560	496	590
	%	100,0	11,1	4,81	4,26	5,07
Структура капітальних інвестицій за формами власності: приватна державна		-	2,5	3,2	17,1	14,9
		39,3	29,5	15,4	11,5	7,8
	%	60,7	67,3	79,6	69,0	76,0

Несприятливими умовами здійснення інвестиційної діяльності у сільському господарстві визначені: низький рівень ефективності фінансової системи, наявність державного фінансування галузі, нерозвиненість ринків сільськогосподарських активів, втручання органів державної влади в господарську діяльність підприємств, особливості соціального середовища у сільській місцевості.

Динаміка показників ресурсно-інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств Київської області у порівнянні з показниками в цілому по країні показує наявність хоча і нестійких, але позитивних зрушень в цій сфері (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка показників ресурсно-інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств Київської області

Показник	Рік	Сільськогосподарська галузь	
		всього Україна	Київська область
Валова продукція, в порівняльних цінах млрд. грн.	2000	26,5	1,9
	2005	33,8	2,7
	2006	37,0	2,9
	2007	35,4	2,8
Валова продукція (в цінах 2007 року) в % до 1990 року	2000	24,2	1,7
	2005	33,4	2,6
	2006	36,5	2,8
	2007	34,9	2,7
Вартість основних засобів сільськогосподарських підприємств, млн. грн.	2000	87760,1	7930,2
	2005	46851,3	6117,6
	2006	47132,9	4181,7
	2007	48113,5	4397,1
	2010*	242317,2	19870,0
Інвестиції в основної капітал, млн. грн.	2000	1552	170,7
	2005	4905	157,2
	2006	5980	727,6
	2007	7706	839,9
Фінансові результати, млрд. грн.	2000	1,8	0,2
	2005	3,4	0,38
	2006	2,8	0,31
	2007	6,2	0,69
Рівень рентабельності операційної діяльності сільськогосподарського виробництва, %	2000	-1,6	-1,4
	2005	6,8	5,2
	2006	2,8	3,1
	2007	19,3	22,4

* Прогноз потреби. Джерело: складено автором за даними Держкомстату, Мінагрополітики України та [6, 7].

Збільшуються обсяги інвестування в основні засоби, покращуються фінансові результати. Зростає фондівдача, яка у середньому на підприємствах Київської області дорівнювала: в 2000 році - 0,30 ; 2001 - 0,45; 2002 - 0,58; 2003 - 0,51; 2004 - 0,68; 2005 - 0,63; 2006 - 0,67.

Розглядаючи сучасний стан інвестиційної діяльності в сільському господарстві, можна відзначити, що він характеризується зменшенням ролі держави як безпосереднього інвестора і розвитком приватних інвесторів, появою нових інституціональних структур, формуванням інвестиційної інфраструктури: комерційних банків, спеціалізованих кредитно-фінансових інвестиційних інститутів. Ці процеси поступово модифікують структуру інвестиційного капіталу за формами власності і джерелами фінансування (табл. 3).

Таблиця 3

Структура інвестицій в основний капітал сільського господарства Київської області за джерелами фінансування, %*

Джерела	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р. до 2004 р., +, -
Державний бюджет	9,1	1,8	1,5	1,4	- 7,7
Місцеві бюджети	3,2	2,3	2,4	1,8	- 1,4
Іноземні інвестори	0,8	1,9	6,4	1,9	+ 1,1
Кредити банків та інші позики	0,9	0,5	1,5	5,4	+ 4,5
Власні кошти	82,3	90,3	84,1	85,6	+ 3,3
Інші джерела	3,7	3,2	4,1	3,9	+ 0,2
Всього	100,0	100,0	100,0	100,0	-

*джерело: Держкомстат України

Можливими шляхами збільшення інвестицій на сьогодні є забезпечення адресного використання амортизаційних коштів, відповідно до їх функціонального призначення. Це передбачає включення амортизаційних відрахувань при нецільовому використанні в оподатковувану базу: введення спеціальних амортизаційних рахунків аграрних підприємств у банках, які їх обслуговують, формування за рахунок частини амортизаційних відрахувань регіональних інвестиційних фондів.

Факторами макросередовища, що впливають на існуючий стан інвестиційного забезпечення сільськогосподарських підприємств в Україні та,

